

Diskusjonsnotat – Nytt partiprogram 2025-2029

Hverdagsutfordringer

Innledning

Folk opplever ulike utfordringer i sin hverdag, og disse må Arbeiderpartiet kunne finne gode løsninger på.

Landet vi lever i går stadig igjennom endringer. De siste tiårene har Norge opplevd formidabel vekst i økonomien og velstanden. Folk har i det store og hele opplevd at hverdagen blir bedre, med en trygghet for at barn og barnebarn får det bedre enn man selv har hatt det. Nå opplever mange en usikkerhet rundt dette

Dagens situasjon

1. DYRTID

Vi lever i en dyrtid som gjør at mange kjenner på økonomiske utrygghet. Både de som lever sammen med andre, og de som lever alene, kan oppleve at pengene ikke strekker til. Folk som bor alene, eller i en husholdning med bare én inntekt, kan kjenne seg ekstra sårbare når alt blir dyrere. De økte levekostnadene har ført til et fall i befolkningens tillit til både egen og landets økonomi med en dybde og en varighet som vi ikke har sett på mange år.

Årsakene til krisen ligger i stor grad i globale forhold slik som det globale markedet og konsekvensene av krigen i Ukraina. Uansett kjennes effektene hjemme i Norge og i hverdagen til folk.

Mange har mindre å rutte med nå enn før. Prisen på en rekke varer, spesielt energi, matvarer, og drivstoff har gått opp og prisveksten har vært høy over tid. Når det kombineres med norske husholdningers høye gjeldsgrad og høyere renter, gir det husholdningene en svært presset økonomisk situasjon. Det vil variere mellom generasjonene hvor hardt rentene slår inn over økonomien, da gjeldsgraden er ulik.

2. TRYGGHET

Folk har i løpet av kort tid fått føle konsekvensen av kriser på kroppen. Koronakrisen skapte utrygghet som preget livene til alle over tid. Det ga utrygghet knyttet til egen og familiens helse, og økt oppmerksomhet på hvorvidt helsesystemet klarer å svare på tilsvarende utfordringer i fremtiden. Internasjonale konflikter har ført til at folk er urolig for sikkerheten. Vårt naboland, Russland, har gått til angrepskrig mot Ukraina. Vi ser resultatet av dette i alle lokalsamfunn i Norge med flyktninger som kommer til landet vårt.

Klimakrisen føles rundt oss hele tiden. Et villere og våtere klima kjennes i økende grad i hverdagen til folk og skaper bekymringer.

Vi vet at halvparten av barn og unge over ti år ikke deltar i organiserte fritidsaktiviteter og tallene har sunket de siste årene. Vi har også sett kriminelle nettverk har etablert seg og rekrutterer barn og unge fra lokalsamfunn.

Dette fører til utrygghet i mange lokalsamfunn, også der kriminalitet ikke tidligere var et problem.

3. DEN TEKNOLOGISKE UTVIKLINGEN OG PRODUKTIVITET

Gjennom det siste tiåret har digitaliseringen skutt fart. Vi har i løpet av kort tid opplevd en svært rask endring som vil gi muligheter til både folk og fellesskap. Digitaliseringen har så langt ført til store forenklinger, økt tilgjengelighet, og økt produktiviteten. Samfunnet åpner seg for de som vet hvor man skal gå, og verden blir dermed både større og mindre på samme tid. Det gir muligheter på mange områder i folks liv.

Samtidig er det klare utfordringer ved digitaliseringen. I mange yrker opplever man å være tilgjengelig for arbeidsgiver nå også å være tilgjengelig på en annen måte etter arbeidsdagen er avsluttet enn før. Foreldre har ikke den samme kontrollen over hva barna møter, da de nå også er til stede på digitale plattformer som sosiale medium.

Digitalisering og effektivisering er et gode, men det er også mange som faller utenfor på grunn av digitaliseringen. Behov for økt kunnskap om hvordan bruke kunstig intelligens og andre teknologiske verktøy som både forenkler og, for noen, utfordrer hverdagen. Fornuftig bruk av teknologi i både barnehage, skole og arbeidsplasser er viktig – og i det ligger det ikke kun kunnskap om teknologi, men hvordan dette innlemmes som en del av alles hverdag.

Veien videre

1. DYRTID

Nå, og i de kommende årene, skal vi styrke folks private økonomi. Prisene og renten øker, men samtidig er arbeidsledigheten lav og økonomien går i det store og hele godt. Folk kjenner på økte priser hver dag, og det er økt bekymring for om de klarer å betale regningene sine. Samtidig kan flere av grepene som kunne bøte på situasjonen føre til økt inflasjon. Tiltakene som brukes for å bekjempe inflasjonen kan også lede til økt arbeidsledighet dersom de strekkes for langt. Dette gjør at vi må avveie tiltak mot hverandre. Årets valg viser blant annet at vi ikke har klart å svare på folks bekymringer rundt kjøpekraften. Vi må ha tydelige svar som folk har tillit til.

2. TRYGGHET

Arbeiderpartiet skal gi folk trygghet i hverdagen. I dag kjenner en del på en usikkerhet rundt hvorvidt morgendagen blir bedre enn gårsdagen, og om samfunnet går riktig vei. Folk opplever utfordringer knyttet til økonomi, oppvekstmiljø, arbeid, helse, diskriminering, klima, ulikhet og kriminalitet som kan få dem til å kjenne på utrygghet. Denne utryggheten må ha politiske svar og vi må sikre at folk i Norge kan leve trygge gode liv i sine lokalmiljø i årene fremover.

3. HVERDAGEN MÅ GÅ OPP

Mange opplever at tiden ikke strekker til med alt som skal gjøres i hverdagen. Kravene til å levere, både i jobb og ellers, og til tilgjengelighet har økt de siste årene. Noen har omsorgsansvar for barn og/eller foreldre eller andre nærstående som krever mye tid og tilstedeværelse. Reise mellom hjem, arbeid, fritidsaktiviteter, og andre forpliktelser kan gjøre at hverdagen uforutsigbar, og lite fleksibel. Samtidig kan forventningene til deltakelse i aktiviteter føre til et økt press i hverdagen. Dette gjør at mange føler at ikke tiden strekker til, som videre kan føre til bekymringer og økt stress i hverdagen.

Frivilligheten og dugnadsånden er stor og viktig i Norge, det er det som gjør at vi har høy deltakelse i idrett og fritidsaktiviteter. Likevel må vi være bevisst på hva vi forventer av frivillig bidrag. Som foreldre i dag må en stille på dugnad og som trenere på flere aktiviteter, i tillegg er det flere og flere husstander der begge foresatte jobber 100 prosent, og begge i hjemmet har ansvar for hjemmet. Det er mange roller, og tidsklemma kan oppleves vanskelig å stå i.

Digitaliseringen har ført til at vi er tilgjengelig stort sett hele tiden. Dette gjelder både i jobb og i privat sammenheng. Mange kunne tidligere legge jobben i fra seg da de dro fra jobb. For en del er ikke det like lett nå. Sosiale medier bidrar blant annet også til økt tilgjengelighet.

Skjermbruken har gått opp. For eksempel så bruker 7 av 10 ungdomsskoleelever minste tre timer foran skjerm hver dag. Noe av denne utviklingen har skjedd så raskt at vi knapt nok har stilt spørsmål ved den. Men den har også vært drevet frem av en politisk vilje til å digitalisere skolen, så mye som mulig, gjerne helt ned i 1. klasse. Noen foreldre og besteforeldre lurer på om vi er trygge på at dette er riktig for barna våre. Mange er også usikre på hva det er rett å gjøre, i spennet mellom teknologi og oppdragelse. Det kan gi en følelse av avmakt i møte med skjermene. Hvor mye skjerm er innafor, og hva gjør skjermbruken med hjernene til barna våre?